

ПОЗИЦІЯ ПРОВІДНИХ КРАЇН АЗІЇ ЩОДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022 Р. НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ, ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ І КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Горбачик О. О., Козій О. І.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія Росії проти України 24 лютого 2022 р., порушення суверенітету і територіальної цілісності нашої країни, бомбардування міст і цивільної інфраструктури, військові злочини і вбивства мирних громадян, викликали різке засудження з боку світової громадськості. Більшість країн світу не лише на словах, але й практичними кроками почали організовувати військову, економічну і гуманітарну допомогу. Важливою і суттєвою, поряд із країнами Заходу, стала підтримка деяких держав Азії. З'ясування позиції азіатських країн щодо російсько-української війни, пошук можливостей щодо поглиблення взаємних стосунків у справі надання Україні якомога більшої підтримки у цей надважкий для нашої Батьківщини час є безумовно актуальною темою.

Український народ своїм неймовірним опором російському вторгненню змінив думку та ставлення західних країн до української держави. Врешті, настав час, щоби країни Азії також змінили своє відношення до України, оскільки російська варварська навала разом негативно позначиться і на соціально-економічній ситуації в самому азіатському регіоні. Власне бачення провідними країнами Азії ситуації в Україні, заходи протидії агресору та допомоги нашій країні, варто розглянути на прикладі Японії, Південної Кореї та Китаю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Від часу початку російської агресії в Україні на шпальтах інтернет-видань з'явилося чимало аналітичних публікацій, вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячених поточній ситуації на фронті боротьби з російським загарбником та перспективам її розвитку. Дослідження реакції країн світу, зокрема держав Сходу за регіонами, проведено у статтях таких вітчизняних дослідників як А. Ковенько¹, С. Корсунський², В. Орлова³,

М. Климковецький⁴ та інші. Осібно, Надзвичайний і Повноважний Посол України в Японії Сергій Корсунський характеризуючи кроки японської дипломатії на підтримку України, побіжно намагається пояснити контекст специфічного ставлення Азії до подій в Україні.

Важливими для розуміння позиції усіх сторін є публікації зарубіжних аналітиків – Д. Гальперовича⁵, Р.Ізімова⁶, О.Кірьянова⁷ та Кавасіми Сіна⁸. Так, наприклад, японський науковець, професор відділення комплексних культурних досліджень Токійського університету, Кавасіма Сін у своїй статті, в цілому об'єктивно, розкрив суть теперішньої української проблеми для Китаю. Також він зазначив, що позиція Японії щодо України є, безумовно, правильною, «але при цьому слід враховувати і те, як ставиться до цієї проблеми решта світу, в тому числі країни, що розвиваються»⁹.

Формулювання цілей. Мета полягає в з'ясуванні особливостей позиції Японії, Південної Кореї і Китайської Народної Республіки щодо російсько-української війни 2022 р.

Виклад основного матеріалу. У ніч проти 24 лютого 2022 р. президент Росії Володимир Путін оголосив про початок війни проти України, назвавши її «спеціальною військовою операцією на Донбасі». З 4 до 5 ранку територія України зазнала ракетного обстрілу з боку Російської Федерації. Вибухи були чутні в районі Харкова, Чернігова, Миколаєва, Одеси, Херсона, Маріуполя, Краматорська, Волновахи, Луцьку, Хмельницької, Сумської та Вінницької областей, а також у Києві та області. Було ата-

¹ Ковенько А. Війна в Україні показала хто наш друг, а хто друг Путіна. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/vijna-v-ukraini-rokazala-xto-nash-drug-a-xto-drug-putina/>

² Корсунський С. «Золотий тиждень» японської дипломатії: що робить Японія для зміцнення підтримки України в Азії? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/yaponiya-pidtrymka-ukrayiny/31831080.html>

³ Орлова В. Япония ввела новые санкции против России из-за войны в Украине: что запретили. URL: <https://www.unian.net/world/sankcii-protiv-rossii-yaponiya-obyavila-novye-organicheniya-novosti-mira-11819967.html>

⁴ Климковецький М. Лидер Китая сказал Макрону, что уважает территориальную целостность Украины и хочет прекращения огня. URL: <https://translate.google.com.ua/?hl=uk&tab=rT&sl=ru&tl=uk&text=Маркиян%20Климковецкий&op=translate>

⁵ Гальперович Д. Беспрецедентные шаги. Как изменилась политика Японии в отношении России после начала войны в Украине? URL: <https://ru.krymr.com/a/yaponiya-rossiya-sanktsii-otnosheniya-voyna-v-ukraine-zverstva/31830801.html>

⁶ Изимов Р. Война в Украине. Как изменилась позиция Китая? URL: <https://www.caa-network.org/archives/23841/Война-в-Украине-Как-изменилась-позиция-Китая>

⁷ Кирьянов О. Это затруднительно: Южная Корея отказалась поставлять оружие Украине. URL: <https://news.ru/asia/eto-zatrudnitelno-yuzhnaya-koreya-otkazalas-postavlyat-oruzhie-ukraine/>

⁸ Кавасіма Син. Китай: нежелание выглядеть заодно с Россией при всем «сближении» и вероятная необходимость пересмотра стратегии по тайваньскому вопросу. URL: <https://www.nippon.com/ru/in-depth/a08101/>

⁹ Там само.

ковано об'єкти військової інфраструктури України, аеродроми, склади й об'єкти телемовлення. Наземні сили Російської Федерації перетнули кордон України на Донбасі, з кордону Білорусії та з Криму.

Весь світ згуртувався у протистоянні агресивним планам Кремля, виявивши небувалу солідарність із українцями. Першою реакцією світу була заява Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй (ООН) Антоніу Гутерріша, в якій він зазначив про те, що «Ми є свідками російської військової операції на суверенній території України у масштабах, які Європа не бачила за останні десятиліття, ... і, що подібні односторонні заходи набувають прямої суперечності зі Статутом ООН».¹⁰ У заяві він процитував основний документ ООН: «Усі Члени Організації Об'єднаних Націй утримуються в їхніх міжнародних відносинах від загрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканості чи політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином, несумісним із Цілями Об'єднаних Націй»¹¹. За словами Генсека, застосування однією країною сили проти іншої означає відмову від принципів, які всі країни-члени зобов'язалися поважати.

Невдовзі була скликана одинадцята надзвичайна спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН щодо України (28 лютого – 2 березня 2022 р.), на якій 2 березня було прийнято резолюцію ES-11/1, яка засудила заяву Російської Федерації від 24 лютого 2022 р. про проведення «спеціальної військової операції» в Україні й підтвердила, що жодні територіальні придбання в результаті загрози силою або її застосування не повинні визнаватись законними¹². Генеральна Асамблея підтвердила «свою прихильність до суверенітету, незалежності, єдності та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, включаючи її територіальні води»¹³. Кваліфікувавши російські дії як агресію Асамблея «вимагає, щоб Російська Федерація негайно припинила застосування сили проти України та утримувалася від будь-якої подальшої протиправної загрози силою» та «вимагає також, щоб Російська Федерація негайно, повністю та беззастережно вивела всі свої збройні сили з території України у її міжнародно визнаних межах»¹⁴.

¹⁰ Генсек ООН обратился к президенту Путину: еще не поздно остановиться. URL: <https://news.un.org/ru/story/2022/02/1418782>

¹¹ Там само.

¹² Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй. Проект резолюції (A/ES-11/L.1). URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N22/272/29/PDF/N2227229.pdf?OpenElement>

¹³ Там само.

¹⁴ Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй. Проект резолюції (A/ES-11/L.1). URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N22/272/29/PDF/N2227229.pdf?OpenElement>

Співавторами цієї резолюції виступили 96 країн світу. Резолюція була прийнята переважною більшістю голосів – 141 голосом «за», проти 5 – «проти» (Білорусь, Корейська Народно-Демократична Республіка, Еритрея, Російська Федерація та Сирія), 35 утрималось (серед них такі азіатсько-африканські держави як Китай, Монголія, Індія, Іран, Ірак, Пакистан, пострадянські республіки Центральної Азії, В'єтнам, Алжир, Ангола, Центрально-африканська республіка, Конго, Південно-африканська республіка та інші). Проте в цілому голосування засвідчило чітке підтвердження прихильності Всесвітньої організації, учасниками якої є 193 країни-члени, суверенітету України, її незалежності, єдності й територіальної цілісності¹⁵.

Заяву щодо нападу Росії на Україну також опублікував Північноатлантичний Альянс. Країни-члени НАТО засудили «жахливий напад Росії на Україну, абсолютно невинуватий і нічим не спровокований». Водночас Альянс засудив Білорусь за те, що вона допустила цю атаку. Дії Росії названі «серйозною загрозою» євроатлантичній безпеці. Альянс наголосив, що «Росія заплатить дуже високу економічну та політичну ціну»¹⁶.

Як бачимо країни Заходу єдині у своїй підтримці України та засудженні російської агресії. Однак позиція деяких країн Азії є доволі не однозначною.

У перші дні війни відверту рішучість у підтримці України з поміж інших країн Сходу виявила Японія. 28 лютого під час телефонних перемовин із президентом України Володимиром Зеленським прем'єр-міністр Японії Фуміо Кісида висловив солідарність із народом України у зв'язку із вторгненням Росії до країни. Кісида запевнив Зеленського в тому, що він із народом України, який бореться за захист суверенітету та території своєї країни, своєї Батьківщини та своїх сімей¹⁷.

Громадська думка в Японії також висловлюється недвозначно: більше 73 відсотків недавнього опитування про санкції щодо Росії виступили за те, що санкції потрібно продовжувати, навіть якщо в результаті розширюватиметься їхній вплив на економіку Японії та життя її населення. Уряд Кісиди, відчуваючи настрої в японському суспільстві, зробив цілу низку безпрецедентних кроків: було вислано 8 російських дипломатів (цього не відбувалося ніколи), запроваджено персональні санкції проти всього політичного керівництва Росії, заборонено імпорт вугілля та горілки, «заморожено» активи російських банків

¹⁵ General Assembly Overwhelmingly Adopts Resolution Demanding Russian Federation Immediately End Illegal Use of Force in Ukraine, Withdraw All Troops. URL: <https://www.un.org/press/en/2022/ga12407.doc.htm>

¹⁶ Заявление глав государств и правительств НАТО о нападении России на Украину. URL: https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts_192489.htm?selectedLocale=ru

¹⁷ Премьер-министр Японии Кисида Фумио выразил солидарность с народом Украины. URL: <https://www.nippon.com/ru/news/yjj2022022801213/>

(«Сбербанку», «Альфа-банку», «Промсвязьбанку», «ВТБ», «Совкомбанку» та інших) та призупинено нові інвестиції¹⁸. 8 травня 2022 р. прем'єр-міністр країни після онлайн-зустрічі лідерів Великої сімки заявив про те, що Японія згодна запровадити ембарго на імпорту російської нафти в рамках рішення Великої сімки щодо протидії вторгненню Росії в Україну¹⁹. Загалом до списків санкцій Японії станом на 10 травня 2022 р. входили понад 200 російських компаній і організацій, а також понад 700 громадян Росії, Білорусії й псевдореспублік «ЛНР» і «ДНР»²⁰.

З 20 травня японським урядом було прийнято рішення про заборону ввезення до Росії обладнання для нафтопереробної галузі, квантові комп'ютери та їх компоненти, електронні мікроскопи, атомно-силові мікроскопи, 3D-принтери та витратні матеріали до них, обладнання для виробництва органічних світлодіодів, обладнання для виробництва мікроелектромеханічних схем, обладнання для виробництва високоефективних сонячних батарей для водневого палива та відтворюваних видів енергії, вакуумних насосів, обладнання для охолодження, призначене для вкрай низьких температур, матеріали, що ускладнюють виявлення електромагнітних хвиль та інше обладнання²¹.

Перша військова допомога Україні зі сторони Японії надійшла вже 8 березня 2022 р., коли транспортним літаком KC-767 Сил Повітряної самооборони Японії було доставлено до Польщі предмети оборонного призначення для української армії. Вантаж, який передавався Збройним силам України не включав летальної зброї. До нього входили намети, бронезилети, зимовий одяг, медичні препарати для невідкладної допомоги, засоби гігієни, електрогенератори. Головний секретар кабінету міністрів Хірокадзу Мацуно оголосив, що для Японії та її національної безпеки критично важливо надати підтримку Україні й рішуче реагувати спільно з іншими державами на агресію Росії, яка порушує міжнародне право²².

20 квітня 2022 р. Фуміо Кісіда заявив, що уряд Японії надасть Україні позику у розмірі 300 млн доларів, а також направить розвідувальні дрони, протигази та інше захисне спорядження на випа-

док атаки із застосуванням хімічної зброї²³. Крім доставки оборонних товарів, японський уряд зобов'язався приймати людей, які змушені залишати райони де відбуваються військові дії і шукати безпечного притулку на території інших країн. Ще раніше, наприкінці березня, представник японського уряду заявив, що Японія може прийняти тих, хто евакуюється з України, навіть якщо у них немає паспорту і сприятиме забезпеченню захисту евакуйованих українців, надавши їм статус «людей, порівняних до біженців»²⁴.

Співчуття і допомога з боку японського народу проявляється не лише на громадському й урядовому рівнях, але й на рівні щирих практичних кроків окремих громадян Японії. Так, наприклад, головний та виконавчий директор Rakuten Group Inc. Мікітани Хіросі 27 лютого повідомив, що його сім'я передасть 1 мільярд ієн уряду України, яка зазнала нападу з боку Росії. За словами керівника великого японського оператора кіберторгівлі, пожертвування, яке буде доставлено через посольства, буде використане для гуманітарної допомоги. Мікітани заявив, що дії Росії є «викликом демократії» і що він хоче, щоб японський уряд продемонстрував жорсткішу позицію щодо Росії²⁵.

Значущим є на сьогодні вклад Японії у справу зміцнення підтримки України в Азії. По-суті країна стала лідером антиросійського фронту в цьому регіоні. Викликає повагу зовнішньополітична активність очільників японської держави щодо організації протистояння агресії Росії.

У період з 29 квітня і по 6 травня 2022 р. прем'єр-міністр Фуміо Кісіда здійснив візити до Індонезії, В'єтнаму і Таїланду, а міністр закордонних справ Йошімаси Хаяші – до Казахстану, Узбекистану і Монголії. Одна з ключових причин такої активності – війна Росії проти України, необхідність мобілізації підтримки позиції групи держав «Велика сімка», або «G-7» в Азії²⁶. На зустрічі у Джакарті 29 квітня прем'єр-міністр Японії Фуміо Кісіда та президент Індонезії Джоко Відодо заявили, що не допустять жодних посягань на суверенітет чи територіальну цілісність, а також будь-яких силових спроб змінити статус-кво. Заява була зроблена у

¹⁸ Гальперович Д. Беспрецедентные шаги. Как изменилась политика Японии в отношении России после начала войны в Украине? URL: <https://ru.krymr.com/a/yaponiya-rossiya-sanktsii-otnosheniya-voyna-v-ukraine-zverstva/31830801.html>

¹⁹ Япония дала принципиальное согласие на эмбарго нефти из России. URL: <https://nv.ua/world/geopolitics/embargo-na-rossiy-skuyu-neft-yaponiya-soglasilas-vesti-zapret-50240453.html>

²⁰ Япония запретила экспорт в Россию высокотехнологичных товаров. URL: <https://www.sibreal.org/a/yaponiya-zapretila-eksport-v-rossiyu-vysokotekhnologichnyh-tovarov/31847434.html>

²¹ Там само.

²² Япония отправила в Украину первую военную помощь. URL: <https://tsn.ua/ru/svit/yaponiya-otpravila-v-ukrainu-pervuyu-voennuyu-pomosch-foto-2003308.html>

²³ Орлова В. Япония ввела новые санкции против России из-за войны в Украине: что запретили. URL: <https://www.unian.net/world/sankcii-protiv-rossii-yaponiya-obyavila-novye-ogranicheniya-novosti-mira-11819967.html>

²⁴ В Японии обсуждают создание особого статуса для эвакуированных украинцев. URL: <https://www.nippon.com/ru/news/yjj2022041300508/>

²⁵ Микитани Хіросі, президент японського гіганта онлайн-торговлі Rakuten, пожертвує мільярд ієн Україні. URL: <https://www.nippon.com/ru/news/yjj2022022700314/>

²⁶ Корсунський С. «Золотий тиждень» японської дипломатії: що робить Японія для зміцнення підтримки України в Азії? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/yaponiya-pidtrymka-ukrayiny/31831080.html>

зв'язку із вторгненням Росії в Україну²⁷. Важливо, що на прес-конференції після переговорів заклики про негайне припинення агресії прозвучали не лише з боку японського гостя, але і глави Уряду Індонезії. Відомо повідомив, що відхилив запит України про надання військової допомоги, оскільки це суперечить Конституції і принципам зовнішньої політики Індонезії, але заявив про готовність надати гуманітарну допомогу. Важливим наслідком візиту Кісида до В'єтнаму стало, те, що вперше від початку війни гуманітарну допомогу Україні на суму 500 тис. доларів надасть в'єтнамський уряд²⁸.

24 травня 2022 р. в Токіо на саміті лідерів Чотиристороннього діалогу з безпеки (Quad), в якому брали участь Японія, США, Індія та Австралія, прем'єр-міністр Фуміо Кісида заявив, що дії РФ стали «прямим викликом принципам Статуту ООН» і наголосив, що не можна «допустити повторення подібних подій в Індо-Тихоокеанському регіоні»²⁹.

26 травня 2022 р. в столиці Японії відбулася зустріч прем'єр-міністра Японії Фуміо Кісида зі своїми колегами з Таїланду та Сінгапуру щодо спільної роботи з реагування на вторгнення Росії в Україну. Кісида наголосив прем'єр-міністру Таїланду Праюту Чан-Оча, що міжнародне співтовариство повинно об'єднатися, щоби протистояти російській агресії. Японський лідер закликав надати продовольчу допомогу країнам, які постраждали від наслідків війни в Україні.

Таким чином, очевидним є той факт, що Токіо вперше за останні 30 років демонструє дуже високий рівень жорсткості відносно Москви: дійшло до того, що японський уряд ввів санкції проти дочок Владіміра Путіна, і це чітко показало, що з надіями на можливість якихось домовленостей із Кремлем при Путіні в Японії покінчено. Новий курс Фуміо Кісида щодо Москви, який дуже підтримує японська громадська думка, радикально відрізняється від політики, яку проводив з 2012 по 2020 роки прем'єр Сіндзо Абе³⁰. І навіть сьогодні деякі висловлювання колишнього прем'єра не можуть не викликати подиву коли він в інтерв'ю британському виданню «Економіст» 26 травня заявив, що: «До вторгнення, коли вони оточили Україну, можна було [уникнути війни]. Якби [президента України Володимира] Зеленського можна було змусити пообіцяти, що його країна не

приєднається до НАТО, або змусити надати високий ступінь автономії двом анклавом на сході. Я розумію, що це було б важко зробити – можливо, це міг би зробити американський лідер. Але, звичайно, [Зеленський] відмовився б»³¹. Як бачимо, на жаль, Сіндзо Абе не до кінця з'ясував до чого приводить політика умиротворення агресора на прикладі ХХ ст. Однак, у тому ж інтерв'ю, він все ж приходять до вірного висновку, говорячи про те, що: «тепер, ..., я думаю, що єдиний шлях вперед – це підтримати Україну та рішуче протистояти агресії Росії. Це спосіб захистити міжнародний порядок, який ми створили після закінчення Другої світової війни»³².

Вперше за багато років на офіційному рівні уряд Японії у доповіді з питань дипломатії відзначив, що «північні території» (спірні Курильські острови), «є невід'ємною частиною Японії і нині незаконно окуповані Росією». У відповідь з російського боку пролунала заява про те, що «Японія стала недружньою країною і приєдналася до цілого набору ворожих дій щодо Російської Федерації»³³.

До санкцій проти Росії приєдналася також Південна Корея. Південнокорейський уряд заборонив будь-які фінансові операції з російським Центробанком через засудження війни в Україні. Крім цього, Південна Корея запровадила санкції проти великих російських фінансових інститутів, включаючи Фонд національного добробуту, Російський фонд прямих інвестицій (РФПІ) та банк «Росія». Такий захід пояснюється необхідністю виключити можливість їхньої взаємодії з будь-якими південнокорейськими компаніями або особами. 1 березня міністерство фінансів Південної Кореї заборонило операції з сімома російськими фінансовими організаціями і виступила за відключення Росії від міжнародної міжбанківської платіжної системи SWIFT³⁴.

Обговорення можливості впровадження подальших санкцій проти Росії відбулося 27 квітня 2022 р. під час телефонної розмови між представниками України та Південної Кореї. Міністр економіки Юлія Свириденко подякувала за надання гуманітарної допомоги на суму 40 млн доларів і включення до списку країн яким буде надаватися першочергова допомога з метою розвитку. Рівночасно вона заклікала співголову українсько-корейської міжурядової комісії з торговельно-економічного співробітництва Йонг Сон Дока посилити санкції у сфері імпорту

²⁷ Кісида и Джоко заявляют о нетерпимости к посягательствам на суверенитет. URL: <https://www.nippon.com/ru/news/yjj2022042900498/>

²⁸ Корсунський С. «Золотий тиждень» японської дипломатії: що робить Японія для зміцнення підтримки України в Азії? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/yaponiya-pidtrymka-ukrayiny/31831080.html>

²⁹ Саммит стран QUAD: война в Украине теперь – общемировая проблема. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-61554664>

³⁰ Гальперович Д. Беспрецедентные шаги. Как изменилась политика Японии в отношении России после начала войны в Украине? URL: <https://ru.krymr.com/a/yaponiya-rossiya-sanktsii-otnosheniya-voyna-v-ukraine-zverstva/31830801.html>

³¹ Abe Shinzo in his own words. The Economist interviews the former Japanese prime-minister. URL: <https://www.economist.com/AbelInterview>

³² Там само.

³³ Гальперович Д. Беспрецедентные шаги. Как изменилась политика Японии в отношении России после начала войны в Украине? URL: <https://ru.krymr.com/a/yaponiya-rossiya-sanktsii-otnosheniya-voyna-v-ukraine-zverstva/31830801.html>

³⁴ Новая Зеландия и Южная Корея ввели новые санкции против России. URL: <https://rtvi.com/news/novaya-zelandiya-i-yuzhnaya-koreya-vveli-novye-sanktsii-protiv-rossii/>

нафти та газу з Росії. За словами Йонг Сон Дока, Південна Корея візьме участь у повоєнному відновленні України, зокрема у сфері інфраструктури та трансформації економіки³⁵.

Варто зауважити, що на загал Сеул виробив досить стриману позицію, приєднавшись до західних санкцій проти РФ, але при цьому відмовляючись втягуватися в різні програми військової допомоги Києву. Крім того, Південна Корея досі не запровадила принаймні офіційно персональних санкцій проти російських офіційних осіб. Вочевидь Південна Корея не хоче безпосередньо конфліктувати з Москвою через ситуацію в Україні, розраховуючи на те, що криза рано чи пізно буде вирішена. Також корейські депутати вважають, що постачання зброї Україні означатиме вже прямий конфлікт із Росією, на що Сеул не наважиться передусім з причин економічного та політичного характеру. Південна Корея до сьогодні була і поки залишається активним імпортером російської нафти, газу та вугілля. З політичного погляду роль Москви важлива Сеулу для вбудовування ефективнішої політики щодо Пхеньяну³⁶.

На протигагу від помірної урядової позиції, громадська думка та засоби масової інформації (ЗМІ) Південної Кореї, за оцінкою міжнародних оглядачів, зайняли безпрецедентно антиросійську позицію. Як зазначається деякими з них – мабуть, досі за часи існування дипломатичних відносин між Російською Федерацією та Республікою Корея (РК) з 1990 р. ще ніколи корейська громадська думка не була так негативно налаштована щодо Росії³⁷.

Показовою у зв'язку з цим може бути історія з колишнім офіцером підрозділу спецпризначення Військово-Морських Сил (ВМС) Республіки Корея Кен Рі, який попри існуючу урядову заборону на відвідання нашої країни, прибув в Україну для участі у війні проти російської агресії. За порушення цього правила всім корейцям загрожує рік ув'язнення або штраф понад 8 тис. доларів. Кен Рі заявив, що готовий понести відповідальність після свого повернення. На сторінках своїх соціальних мереж він повідомив, що приєднався до підрозділу Інтернаціонального легіону, який бере участь у військових діях, а також зазначав про те, що Республіка Корея повинна підтримати Україну так, як свого часу її підтримав весь світ у війні проти комуністів³⁸.

³⁵ Урядовці України та Кореї обговорили посилення санкцій проти РФ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryadovci-ukrayini-ta-koreyi-obgovorili-posilennya-sankcij-proti-rf>

³⁶ Кирьянов О. Это затруднительно: Южная Корея отказалась поставлять оружие Украине. URL: <https://news.ru/asia/eto-zatrudnitelno-yuzhnaya-koreya-otkazalas-postavlyat-oruzhie-ukraine/>

³⁷ Там само.

³⁸ За Україну воює популярний блогер і колишній спецпризначенець з Кореї. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/za-ukrayinu-voyuje-populyarnyj-bloger-i-kolyshnij-spetspryznachenets-z-koreyi/>

На відміну від Японії та Південної Кореї Китай від початку вторгнення російських військ в Україну зайняв позицію фактичної підтримки дій Росії. У своїй першій реакції Пекіну на офіційному рівні китайська влада заявила про те, що Захід сам спровокував цей конфлікт, недостатньо враховував інтереси та занепокоєння Москви питаннями безпеки у Східній Європі. Ці заяви Пекіну були логічним підтвердженням тез, які раніше були позначені у так званій Спільній заяві Китаю та Росії від 5 лютого 2022 р. про засудження «розширення НАТО» та «агресивних намірів США» щодо Росії³⁹.

Представниками китайської влади лише оприлюднювалися загальні заяви, які ні до чого не зобов'язували, про бажаність дипломатичного вирішення конфлікту. У той же час Пекін виступає з гострою критикою санкцій проти агресора, водночас звинувачуючи Захід у тому, що той загнав Росію у кут, і не висловлює публічного засудження збройного нападу Москви, навіть коли злочинність її дій підтверджена на міжнародному рівні⁴⁰.

На початку березня цього року міністр закордонних справ КНР Ван Ї назвав Росію найважливішим стратегічним партнером Пекіну й зазначив, що китайсько-російські відносини є найважливішими двосторонніми зв'язками у світі, і, хоч би як затьмарювалася обстановка у міжнародному співтоваристві, Китай і Росія, володіючи стратегічною силою, будуть неухильно розвивати всебічні відносини стратегічного партнерства нової епохи⁴¹. Китай є найбільшим торговим партнером Росії. Останніми роками він забезпечив понад 23% всього російського імпорту. Водночас для Китаю Росія не на стільки важлива – у 2020 р. на неї припало 2% від загального китайського експорту. Втім, Китай є найбільшим покупцем російської нафти⁴².

Митне відомство Китаю опублікувало детальну статистику зовнішньої торгівлі, яка показує різке зростання імпорту російських енергоносіїв у березні 2022 р. Згідно з оприлюдненими даними, Китай отримав із Росії у березні цього року сировини нафти на 4,58 млрд доларів. Роком раніше в березні ця сума становила лише 3,53 млрд дол., тобто зростання склало 29,7%. Ще помітніше у Китаї зріс імпорт

³⁹ Изимов Р. Война в Украине. Как изменилась позиция Китая? Режим доступу: <https://www.caa-network.org/archives/23841/Война-в-Украине-Как-изменилась-позиция-Китая>

⁴⁰ Гальперович Д. Партнер агресора: роль Китая в войне России против Украины. URL: <https://www.golosameriki.com/a/china-russia-partnership-war-in-ukraine/6521980.html>

⁴¹ Кавасима Син. Китай: нежелание выглядит заодно с Россией при всем «сближении» и вероятная необходимость пересмотра стратегии по тайваньскому вопросу. URL: <https://www.nippon.com/ru/in-depth/a08101/>

⁴² Климковецкий М. Лидер Китая сказал Макрону, что уважает территориальную целостность Украины и хочет прекращения огня. URL: <https://translate.google.com.ua/?hl=uk&tab=rT&sl=ru&tl=uk&text=Маркиян%20Климковецкий&op=translate>

російського газу. Якщо у березні 2021 р. вартість поставленого зрідженого газу становила 120 млн дол., а натурального – 98 мільйонів, то зараз за цими номенклатурами було оформлено товарів на 240 та 260 млн дол. відповідно. Крім того, помітно зросла вартість привезеного з Росії вугілля: так само, як стосовно сирої нафти, зростання склало 29%, у грошах – 563 млн дол. за березень 2022 р. Загалом усіх товарів у категорії «Паливо мінеральне, нафта та продукти їх перегонки» з Росії до Китаю у березні було відправлено на 5,97 млрд дол. Це одразу на 40% більше, ніж роком раніше⁴³.

У середині березня Росія попросила у Китаю військову та економічну допомогу у війні з Україною. Проте Пекін спростував факт надання зброї Москві. У той же час російські військові використовують китайські квадрокоптери DJI. З різних джерел з'явилася інформація, що DJI блокує роботу українських комплексів AeroScore, тоді як придбані російською стороною ці комплекси продовжують працювати, допомагаючи окупантам вбивати українців⁴⁴.

Після накладання міжнародних санкцій на Росію Пекін став менш охоче надавати політичну та економічну підтримку Москві. Однак, це не завадило Китаю дипломатичними засобами покривати свого партнера та просувати у державних і зарубіжних ЗМІ нарративи Росії з приводу її вторгнення в Україну⁴⁵. Медійний простір Китаю у полоні комуністичної цензури, тому на ньому переважає проросійський і відповідно пропутінський контент. Державні ЗМІ повторюють російську дезінформацію, маніпулюють «гештегами»⁴⁶ і популярними темами у соціальних мережах, а також цензурують будь-які альтернативні точки зору та джерела інформації⁴⁷.

Але 30 квітня китайська державна інформаційна агенція «Сінхуа» («Xinhua») зробила винятковий крок, коли надала міністру закордонних справ України Дмитру Кулебі безцензурний простір для критики Кремля. Д.Кулеба закликав Китай відігравати більш активну роль у залученні Росії за стіл переговорів і попередив про глобальні наслідки для Пекіна у разі підтримки ним Москви на тлі міжнародного тиску. Інтерв'ю з Д.Кулебою з'явилося того ж дня, коли агенція опублікувала інтерв'ю з міністром закордонних справ Росії Сергеем Лавровим, у якому

⁴³ В марте 2022 года Китай нарастил импорт нефти из России на 30%, газа – более чем вдвое. URL: <https://www.fontanka.ru/2022/04/27/71290622/>

⁴⁴ Пилипенко Я. Война с РФ. На чьей стороне окажется Китай. URL: <https://minfin.com.ua/2022/04/14/83699682/>

⁴⁵ Там само.

⁴⁶ «Гештег» – це слово, або вираз перед яким стоїть знак «#», який структурує подану інформацію для швидкого її пошуку за тематичною ознакою.

⁴⁷ Буцко Д. Глобальний Південь – ось де Росія досягає успіху в інформаційній війні. URL: <https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplivi/post/29512/2022-05-18-globalnyu-pivden-osde-rosiya-dosyagaie-uspikhu-v-informatsiyniy-viyni/>

він повторив відомі тези про те, що «Україною керують ультраправі націоналісти, які під керівництвом Заходу ведуть війну з Москвою». Звісно, полярні інтерв'ю не означають неминучої зміни в політиці Китаю, але дослівне приведення слів Д.Кулеби, який назвав Росію загрозою глобальної стабільності та ненадійним союзником Пекіна, знаменує собою еволюцію лінії китайської пропаганди на тлі української кризи та поступове включення більшої кількості українських точок зору⁴⁸.

Для України так званий проросійський нейтралітет Пекіну не викликає особливого ентузіазму. На даний момент відносно позитивним є те, що Китай не надає прямої підтримки Росії, зокрема військової. Характеризуючи дану ситуацію президент України Володимир Зеленський у своєму віртуальному виступі на Всесвітньому форумі в Давосі 25 травня 2022 р. заявив, що: «На сьогодні я вважаю, що Україну влаштовує ця політика. Це краще, ніж допомагати РФ у будь-якому випадку. Хочеться вірити, що за спиною Китай не проводитиме іншу політику. Тож нас влаштовує цей статус-кво». Також президент відзначив, що Китаю не вистачає належних відносин із США, що дуже могло би вплинути на його відносини з Росією⁴⁹. У цілому можна відзначити, що першорядне завдання на китайському напрямку для України виконано, а головним досягненням є те, що Китай не передаватиме військову чи військово-технічну допомогу Росії. Крім того, згідно з оцінками провідних фахівців з Китаю, Пекін загалом дотримуватиметься санкційного режиму, побоюючись потрапити під вторинні санкції Заходу⁵⁰.

На віртуальному саміті за участі керівників Європейського Союзу та Китайської Народної Республіки (КНР), який відбувся 1 квітня 2022 р., китайський прем'єр-міністр Лі Кецянь повідомив, що Пекін «по-своєму» добиватиметься миру в Україні. Президент КНР Сі Цзіньпін висловив сподівання, що ставлення Євросоюзу до Китаю буде «незалежним», натякнувши на тісні зв'язки Європи зі Сполученими Штатами. У свою чергу голова Європейської комісії Урсула фон дер Ляйєн зазначила, що європейські та китайські лідери «обмінялися абсолютно протилежними думками» з багатьох питань, але висловила сподівання, що Китай використовуватиме свій вплив як великої держави і постійного члена Ради Безпеки

⁴⁸ Рид Стендиш. Как Китай освещает вторжение России в Украину и в какую сторону эволюционирует повестка. URL: <https://rus.azattyq.org/a/china-ukraine-war-messaging-standish/31833581.html>

⁴⁹ Калитвенцева Е. Лучше так, чем помогать рф: Зеленский заявил, что Украину устраивает политика Китая. URL: <https://www.unn.com.ua/ru/news/1978399-krasche-tak-anizhdopomagati-rf-zelenskiy-zayaviv-scho-ukrayinu-vlashtovuyepolitika-kitayu>

⁵⁰ "Пророссийский нейтралитет": как Украина и мир могут изменить позицию Китая в отношении войны. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2022/04/1/7137040/>

ООН, щоби переконати Росію покласти край війні. Фон дер Ляйєн наполягала на тому, що будь-яка підтримка Росії у веденні війни призведе до «серйозного репутаційного збитку для Китаю» в Європі⁵¹.

Роль Євросоюзу, крах російського «бліцкригу» в Україні й поглиблення світової кризи внаслідок кремлівської воєнної авантюри призвели до того, що позиція Пекіну почала змінюватися. Зокрема, Китай на офіційному рівні вже більше не наголошує на інтересах безпеки Росії, і риторика змінюється у бік запуску переговорів (США та НАТО з Росією). Понад те, китайська сторона запропонувала роль посередника. До того ж, Китай почав надавати гуманітарну допомогу Україні, показуючи світовій спільноті готовність налагодити з Україною співпрацю вже після війни⁵².

За повідомленням посольства КНР в Україні 11 березня китайська сторона передала Україні транзитом через Румунію та Угорщину першу партію екстреної гуманітарної допомоги на суму 5 млн юанів (\$790 000). Зазначається, що серед іншого було передано предмети першої необхідності, яких зараз гостро потребує народ України⁵³. Невдовзі наприкінці березня уряд Китаю «виходячи з розвитку ситуації та реальних потреб» передав Україні чергову партію гуманітарної допомоги на суму 10 млн юанів (\$1,57 млн.). При цьому представник Міністерства закордонних справ Китаю зазначив, що «Китай і надалі відіграватиме конструктивну роль у сприянні деескалації ситуації в Україні та готовий докласти своїх зусиль для подолання гуманітарної кризи»⁵⁴. Крім того, враховуючи нестачу продовольства для мешканців деяких регіонів України, нещодавно китайські підприємства, які працювали в Україні багато років, почали використовувати свої

їдальні та обладнання для виготовлення хліба та обробки гречаної крупи. Харчові продукти продають за собівартістю місцевим жителям, які масово приїжджають і приходять за покупками⁵⁵.

Рівночасно, на голосуванні щодо резолюції Генеральної Асамблеї ООН «А/ES-11/L.2» від 21 березня 2022 р. про те, що Росія відповідає за гуманітарні наслідки повномасштабної агресії проти України Китай утримався. У той час як на підтримку цієї резолюції, яка крім гуманітарного аспекту закликала ще й до негайного припинення вогню, проголосували 140 країн світу⁵⁶.

Висновки. Отже, на сьогоднішній день можемо без перебільшення стверджувати про те, що майже весь світ згуртувався у протистоянні агресивним планам Кремля, виявивши небувалу солідарність із українцями. Насамперед, слід відзначити підтвердження прихильності Організації Об'єднаних Націй, учасниками якої є 193 країни-члени, суверенітету України, її незалежності, єдності й територіальної цілісності. Особливо важливою для нашої держави стала консолідована позиція усіх країн-членів Організації Північноатлантичного альянсу, які не лише засудили варварський напад на Україну, але й надали і продовжують надавати значущу військову та гуманітарну допомогу. Проте, співчуття і допомога з боку країн Сходу, за винятком деяких сторін азіатського регіону, є на сьогодні недостатньою, що пояснюється близькістю суті політичних режимів багатьох східних держав з російським, в основі яких наявні прокомуністичні та авторитарні чинники. Тому головним завданням сьогодні для цивілізованого світу, особливо України, є необхідність докладання максимуму зусиль у справі об'єднання усіх тих країн і народів, які ще не визначилися, або зберігають нейтралітет. Лише монолітними силами ми врешті зможемо зруйнувати загарбницькі цілі Москви та знищити російський фашизм.

⁵¹ Китай заявив Євросоюзу, що буде «по-своєму» добиватися мира в Украине. URL: <https://rus.ozodi.org/a/31782663.html>

⁵² Изимов Р. Война в Украине. Как изменилась позиция Китая? URL: <https://www.caa-network.org/archives/23841/Война-в-Украине-Как-изменилась-позиция-Китая>

⁵³ Китайская сторона предоставила Украине первую партию экстренной гуманитарной помощи. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/812095.html>

⁵⁴ Макуха М. Китай передаст Украине гуманитарную помощь на \$1,5 млн. URL: <https://thepage.ua/news/mezhdunarodnaya-podderzhka-kitaj-peredast-ukraine-gumpomosh>

⁵⁵ Красный Крест Китая и китайские предприятия оказывают гуманитарную помощь Украине. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/813013.html>

⁵⁶ Одиннадцатая чрезвычайная специальная сессия ГА ООН. Проект резолюции (A/ES-11/L.2). URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N22/294/09/PDF/N2229409.pdf?OpenElement>

Інформація про авторів:

Горбачик Оксана Олександрівна

кандидат історичних наук,

доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
24, вул. Івана Франка, м. Дрогобич, Львівська область, 82100, Україна

Козій Олександр Іванович

кандидат історичних наук,

доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
24, вул. Івана Франка, м. Дрогобич, Львівська область, 82100, Україна

Information about the authors:

Horbachyk Oksana Oleksandrivna

PhD (History),

Associate Professor at the Department of the World History and Special Historical Disciplines

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

24, Ivan Franko Str., Drohobych, Lviv region, 82100, Ukraine

Kozii Oleksandr Ivanovych

PhD (History),

Associate Professor at Department of the World History and Special Historical Disciplines

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

24, Ivan Franko Str., Drohobych, Lviv region, 82100, Ukraine